

fórum

A 21. század veszedelmei

A 20. század azzal kezdődött, hogy néhány félművelt próféta deklarálta: a fizikának befellegzett; nincs mit kutatnia, hiszen mindent felfedeztek már, amit érdemes volt felfedezni: a gőzgépet, a szikrátvitrót, az izzólámpát, az autómobil, a repülőt, a villanydelejes forgonyt, az elektromotort, a transzformátort és az igazságtévő villamosszéket. A 20. század azonban rácsafolt a kishitű jövőmondókra. Einstein, Planck, Bohr és a század többi szellemóriása megajándékozta az emberiséget a kvantummechanikával és relativitáselmélettel. A felvirágzó fizika, kémia és biológia eredményeinek talaján elképesztő technológiai fejlődés és tömeges ipari termelés indult be, amelynek végső hasznélvezője az ember lett. Nehéz lenne mai életünket elképzelni autó, villamos, autóbusz, hajó és repülőgép, világítás, tv, videó, rádió és CD nélkül. Transzformátor, kamion, eszterga, traktor, fénymásoló, fax, és mobiltelefon nélkül munkahelyünk megszűnne. Hála a modern orvostudománynak, az átlagéletkor a 20. században 37 évről 70 évre nőtt, a csecsemőhalandóság látványosan csökkent és felszámolták a kontinenseket kipusztító járványokat.

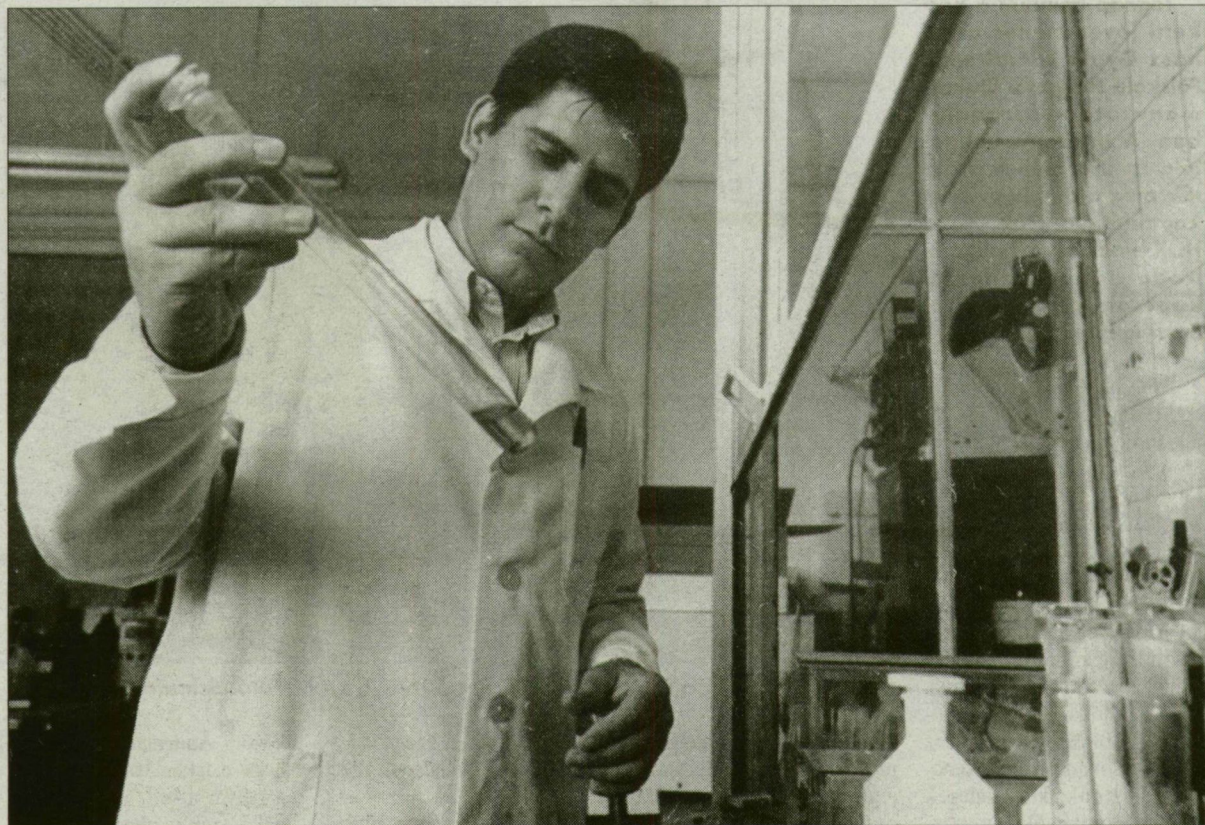
A töretlen fejlődés ellenére a 21. század küszöbén az emberiséget számos veszedelem fenyegeti. Ezek közül a globális veszélyekkel, mint az ózonréteg csökkenése, az éghajlatváltozás, erdőpusztulás, elsvatagosodás, a veszélyes hulladékok felszaporodása kellő szinten, illő felelősséggel foglalkoznak. Nem úgy az emberiség jövőjét fenyegető legalattomosabb veszedelemmel: a tudománylenességgel. Ez a járványszerűen terjedő, a butaság és az irracionáliszmus táptalaján burjánzó szellemi áramlat pusztulásba sodorhatja az emberiséget, mert veszedelmesebb, mint az ebola és az AIDS együttvéve. Nemrég a CNN képernyőjén üzent az emberiségnek az az amerikai szektaalapító guru, aki hittestvéreivel együtt kasztráltatta magát, majd csoportos öngyilkosságot követett el, hogy a Hale-Bopp-üstökös mögött sompolygó ufók kimentsék őket egy boldogabb dimenzióba. De a mi portánkon sincs minden rendben. A „Tizenhat óra” beszámolt arról, hogy egy visszérbeteg nagymamát a természetgyógyászat mindenható erejében megszállottan hívó hozzátartozók egy energiaátadó-biomasszór iparengedéllyel ékeztett csodadoktor karmaiba löktek, aki kézrátételes terápiát alkalmazott. Előírtta továbbá, hogy a hölgy naponta kortyolgasson a saját vizeletéből, a maradékkal pedig borogassa üszkösödő lábát. Az is elrendelte, hogy fájdalomcsillapítót ne szedjen, mert az hátráltatná a gyógyulást. Így a nagymama embertelen ktnok között elevenen élte át, hogy lába néhány hónap alatt szó szerint lerohadt. A fenti eset nem a középkorban, nem a szerezcsen kannibálok között, hanem az Európa-hoz csatlakozó mai Magyarország történet. Az eset jól példázza, hogy törvényeink nem védik meg a kétségbeesetten gyógyulni vágyó polgárainkat a pénzéhes kuruzslók harcosolásától. Kórboncnok barátomról tudom, hogy egy fővárosi család nem hajlandó temetésre elszállítani a hullaház hűtőtarolójából az öt éve halott és ennek megfelelő fizikai állapotban lévő nagymamát; helyette újraelésztesését követelik. A hozzátartozók elméjében ugyanis zagván keverednek a mese, a sci-fi és a valóság elemei. Ebből is látszik, hogy mára kezd beérni annak az áltudományos műsordömpingnek a gyümölcse, amellyel a lakosságot folyamatosan mérgezik. Én nem vagyok hvé a cenzúrának, de annak sem, hogy a közszolgálati tv-ben, vagyis az adónkból áltudományos műsorokkal szellemi környezetszennyezést folytassanak. A médiumok irányítói nem érzik át a pozíciójukból fakadó felelősségüket, hogy műsoraikkal döntően formálják, sőt meghatározzák egy egész ország gondolkodásmódját. Sajnos, országos médianyilvánosságot kapott az az órásmester is, akit elmondása szerint a Mindenható megajándékozott a minden betegségre ható gyógyítás kivételes képességével. Az isteni energiával és kitűnő üzleti érzéssel felvértezett egykori iparos, jó pénzért a halálos betegek gyógyítását is vállalja, méghozzá telefonon keresztül.

Az irracionáliszmus terjedése világméretű jelenség, de az egykori béketábor országaiiban az áltudományok jobban prosperálnak, mint a demokráciához szokott országokban, ahol a közösségeknak természetes immunitása van a szamárás ellen. A 21. század is azzal kezdődik, hogy egyesek ismét megpróbálják deklarálni: a természet-tudományoknak befellegzett, mert nem maradt mit kutatniok. Oktatási rendszerünkben is felütötte fejét ez a veszedelmes nézet. A NAT jelen formájában a természettudományok oktatását elsovszítja, hiszen érettségi bizonyítványt lehet szerezni úgy, hogy a diák egyetlen természettudományi tárgyból sem tesz vizsgát. Ez a szellemiség a középkort, az inkvizíció korát idézi és nem a III. évezredet. A fizikai, kémiai és biológiai alapműveltség nélkül felnövekvő generáció önmagára veszélyes módon fog élni a jövő évezred technológiai környezetében. Megtélés szerint ez az egyik legsúlyosabb környezetvédelmi kockázat, amely a társadalmunkat a 21. század küszöbén fenyegeti.

Dr. Bor Zsolt
akadémikus

(Fórum című új rovatunkban oktatók és hallgatók fejtik ki véleményüket közérdekű, a felsőoktatással, tudománnyal, kutatással kapcsolatos kérdésekről. Kérjük, tiszteleg meg mellékletünket írásaikkal. – a szerk.)

Galbács Gáboré az aranygyűrű Nívódíjas kémikus

Galbács Gábor 1997 decembere óta a kémiai tudomány kandidátusa. (Fotó: Schmidt Andrea)

A József Attila Tudományegyetem tanévnyitó ünnepségén Galbács Gábor Promotio sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae kitüntetéses doktorrá avatták. E rangos cím, illetve a Göncz Árpád által adományozott köztársasági elnöki aranygyűrű azoknak jár, akik tanulmányaik során kizárólag jeles osztályzatokat szereztek. A fiatal kémikus ilyen.

Galbács Gábor 1968. május 27-én született Szegeden. Szülei, csakúgy mint a felesége, pedagógusok. Édesanyja a Radnóti Miklós Kísérleti Gimnáziumban tanít magyar nyelvet és irodalmat, édesapja a JATE Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékének docense, felesége pedig a Körösy József Közgazdasági Szakközépiskola matematika-fizika-számítástechnika szakos tanára. Gábor a Radnóti gimnázium speciális kémia tanterdű osztályában végezte középiskolai tanulmányait, ahol 1986-ban kitűnő eredménnyel érettségizett. Egy év kötelező katonáskodás után a szegedi tudományegyetem kémia-fizika tanári szakán folytatta a tanulást. Mivel az egyetemen vé-

gig kitűnő volt, így minden lehetséges évben köztársasági ösztöndíjban részesült. Negyedikétől kezdődően előbb a JATE Fizikai-Kémiai Tanszékén, majd a Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszéken dolgozott demonstratorként. 1990-től tudományos diákköri munkát is végez az utóbbi helyen, amelynek lezárásaként készült el az „EXAFS spektrumok kiértékelése” című szakdolgozata, amelyet a Magyar Kémikusok Egyesülete nívódíjjal jutalmazott. 1992-ben kitüntetéses diplomával államvizsgázik. Még ugyanabban az évben TEMPUS ösztöndíjas-ként fél évet dolgozik a Genti Egyetem Nukleáris Intézetének Analitikai Kémiai Tanszékén. Erről a munkáról a következőképpen vallott: – Ötödéves hallgató koromban a JATE több kémia tanszéke vett részt egy akkor induló TEMPUS-programban, amelyben a Genti Egyetem volt az egyik külföldi partner, és pályázatot hirdettek egyetemistáknak feléves belgiumi tanulmányútra. Akkor még kevés ilyen lehetőség volt a hallgatók számára, éppen ezért én is benyújtottam a pályázatomat és nyertem. A flamand egyetemen rendkívül segítőkéssznek mutatkoztak

abban, hogy olyan tanszéket és kutatócsoportot találjanak nekem, amely témája leginkább érdekel. Így kerültem az egyetem nukleáris intézete analitikai kémiai tanszékének laboratóriumába, ahol világ-sztnvonálú munka folyik. Itt kitűnő kutatókat ismertem meg, akiktől nagyon sokat tanultam. Azóta – Phare Accord, TEMPUS és OTKA egyéni mobilitási ösztöndíjak révén – szinte minden évben több hónapot dolgozok náluk, és kandidátusi disszertációm anyagának túlnyomó részét is ott készítettem el.

Galbács Gábor 1992 októberétől 1995 őszéig akadémiai ösztöndíjas gyakornokként a JATE Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékén dolgozott, dr. Burger Kálmán egyetemi tanár, akadémikus vezetésével. A fiatal kémikus 1995 októberétől oktat az egyetemen, szemináriumokat, laboratóriumi gyakorlatokat és előadásokat tart. Galbács Gábor szűkebb kutatási területe az atom- és tömegspektrometria – ami lényegében a különböző min-ták elemi vagy izotóp összetételének vizsgálatára alkal-mas módszerek csoportja – műszereinek és eljárásainak vizsgálata és fejlesztése. Kandidátusi disszertációját is

ezen módszerek egy speciális fajtájának, az elektrotermikus elpárologtatóval kapcsolt induktív csatolású plazma spektrométerek szilárd minták közvetlen mérésére való alkalmazásáról készítette. Gábor érdeklődésének egy másik, tágabb körét a környezeti kémia analitikai problémái alkotják. A környezetvédelem és a környezeti kémia iránti érdeklődése miatt tanult és szerzett 1995-ben európai szintű, egyetemi másoddiplomát a JATE és a Brüsszeli Egyetem közös környezetvédő (Ecotechnie) szakán.

Galbács Gábor 1997 decembere óta a kémiai tudomány kandidátusa. Tagja több szakmai és közéleti szervezetnek, így például a Magyar Kémikusok Egyesülete spektroszkópiai osztályának, illetve Spektrokémiai Társaságának, valamint az MKE Csongrád megyei csoportja intézőbizottságának. 1997-ben kitüntetést is kapott az MKE-től kimagasló egyetemi tevékenységéért. A fiatal kémikus 1996 óta tagja a Szegedi Akadémiai Bizottság Analitikai Kémiai Szakbizottságának, és 1998 óta az American Chemical Society-nek is.

Sz. C. Sz.

● Felsőfokú szakképzés a JATE-n

A munkaügy is támogatja

Állás nélkül maradt érettségizett fiatalok is jelentkezhetnek a József Attila Tudományegyetemen Természettudományi Karán induló felsőfokú szakképzési programokra. A munkaügyi központ ugyanis felvette „listájára” a szóban forgó tanfolyamokat, így a költségtérítés egy részét képzési támogatásként megkapják a munkanélküliek.

Az egyetemek és főiskolák a felsőoktatási törvény 1996-os módosítása nyomán indíthatnak kétéves, gyakorlatorientált akkreditált felsőfokú szakképzést, amely a közép- és a felsőfokú oktatási szint között helyezkedik el. Jelentkezni érettségivel lehet, és két év után a diákok szakképesítést kapnak. A

szakképzésre elsősorban azoknak érdemes jelentkezni, akik a középiskola befejezése után nem akarnak még öt vagy hat évig iskolapadban ülni, de szeretnének piacképes végzettséget szerezni. A felmérések azt bizonyítják, hogy ilyen szakemberekre nagy szükség van a munkaerőpiacon. A felsőfokú szakképzés azoknak is lehetőséget teremt a továbbtanulásra, akiket nem vettek fel főiskolára vagy egyetemre. A szakképzésre jelentkezőknek arra is esélyük van, hogy egy vagy két év után, az előírt tanulmányi eredmény elérése esetén felvételi vizsga nélkül folytathatják tanulmányaikat az addig tanult szakterületnek megfelelő főiskolai, egyetemi szakokon, amelyeken a korábban szerzett ismeretek egy része beszámít a tanul-

mányokba, vagyis az addig végzett munka nem vész kárba.

A szegedi tudományegyetem még az előző tanévben felvette a kapcsolatot a Csongrád Megyei Munkaügyi Központtal azzal a céllal, hogy felsőfokú szakképzési programjaikat elérhetővé tegyék az állás nélkül maradt, érettségizett fiatalok számára. A napokban érkezett a hír, hogy a központ felvette képzési listájára a kar felsőfokú szakképzési tanfolyamait, így a munkaügyi szervezet átvállalja a jelentkezőktől a költségtérítés bizonyos százalékát – természetesen csak akkor, ha regisztrált munkanélküliekről van szó, és kérelmüket elfogadja a munkaügyi központ.

A JATE TTK ösztől három – környezetvédelmi és

természetvédelmi technológus, valamint mesteroptikus – szakon indít felsőfokú szakképzést. A környezetvédelmi technológusok környezetvédelmi felügyelőségeknél, vízügyi igazgatóságoknál, erdészeti és mezőgazdasági üzemekben, nemzeti parkokban kaphatnak munkát. A természetvédelmi technológusok a szakterület elméletét és gyakorlatát jól ismerő szakemberek lesznek. Az optikusok munkaterülete optikai elemek előállítása, javítása a termelésben, a kutatásban, továbbá az orvosi gyakorlatban alkalmazott optikai berendezések működtetése, karbantartása. A felsőfokú szakképzésre e hét végéig még lehet jelentkezni, a kurzusokra felvételi vizsga nélkül lehet bejutni.

K. G.

Bernáth Gábor 65 éves

● Munkatársunktól

Jubileumi tudományos ülést tartanak dr. Bernáth Gábornak, a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem egyetemi tanárának hatvanötödik születésnapja alkalmából, a SZOTE Gyógyszerkémiai Intézetének és a Szegedi Akadémiai Bizottságnak a szervezésében. Az ülés szeptember 18-án délután fél háromkor kezdődik az akadémiai bizottság székházának dísztermében. Megnyitó beszédet mond dr. Dobozy Attila tanszékvezető egyetemi tanár, az egyetem rektora. Az ülésen tudományos előadást tart dr. Fülöp Ferenc tanszékvezető egyetemi tanár, dr. Kalevi Pihlaja, a Turku-i egyetem professzora, dr. Stájer Géza egyetemi tanár, dr. Lázár László egyetemi adjunktus, valamint három PhD hallgató, Forró Enikő, Martinek Tamás és Pelikán Szilvia.

Befejezik az integrációt

● Veszprém (MTI)

Az új kormány igyekszik mielőbb befejezni az egyetemi integrációt; októberben megkezdik az ezzel kapcsolatos vitákat, és decemberre lezárják az együttműködési partnerkeresés időszakát – mondta el Pokorni Zoltán oktatási miniszter a Veszprémi Egyetem tanévnyitóján.

Az integráció csak eszköz, amely két alapvető célt szolgál. Egyfelől képessé kell tennie az egyetemeket, főiskolákat arra, hogy gyorsabban kövessék a képzés iránti igényeket, rugalmasabban alakítsák ki a képzési kínálatot, s gyorsabban reagáljanak mind a tudomány, mind pedig a gazdaság, a munkaerőpiac változására, alakulására. A másik fontos szempont, hogy az egyetemi kutatómunka fejlődjen, amire nagyobb lehetőség nyílik egy-egy universitás keretein belül. Persze ellenpéldát is lehet említeni, előfordul, hogy a kis egyetem, főiskola gyorsabban reagál, de leginkább azokon a területeken, amelyek biztos jövődelmet nyújtanak; ilyenek a pénzügyek, közgazdaság, informatika.

A Veszprémi Egyetem jó példa az ésszerű szerkezetátalakításra, azzal, ahogy a korábbi mérnökképzés mellé a kor igényének megfelelően a tanári kar és több új szak társult. Egyetlen egyetemet sem készítenek olyan integrációra, amelyben a tevékenységek nem egészítik ki egymást, vagy földrajzilag nehéz a kapcsolattartás az integrált egységek között. Nem az a cél, hogy papíron létezzenek integrált egyetemek.

A SZAB-ban

● DM-információ

Szeptember 15-én délután három órától a Szegedi Akadémiai Bizottság Föld- és Környezettudományi Szakbizottság munkabizottságainak köztestületi tagjait várják arra a rendezvényre, amelyen egyebek között az Alföld medencealjazatának, természetvédelmi és ökológiai problémáinak kidolgozására vállalkozók kapnak szót.